

Titel: BREV TIL: Louis Hjelmslev FRA: Marie Bjerrum (1950-12-03)

Citation: "BREV TIL: Louis Hjelmslev FRA: Marie Bjerrum (1950-12-03)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_022-shoot-workidacc-1992_0005_022_MBjerrum_0040/facsimile.pdf (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

3/31

L.H. planarbejde 7/12 50,
Kendte til 12/12 50
3/12 50

Kære Fru Bjerrum,

Først meget sent naar jeg at skrive til Dem i forbindelse med min fornyede gennemgang af Deres afhandling i 'Recherches' som forberedelse til mødet paa tirsdag. Jeg vil dog gerne sende Dem de bemærkninger, jeg mener at kunne gøre - og som altsaa, hvis jeg ikke endnu i den ellefte time faar nogen indskydelse, i det væsentlige vil være hvad jeg tænker mig at kunne sige paa mødet - og jeg tænker mig, at dette kan være nyttigt for Dem at have som orientering, selv om det ikke drejer sig om ret meget. Jeg er nemlig, hvad der næppe kan gundre Dem, i alt væsentligt enig med Dem i Deres analyse (hvorved ganske vist maaskee tages i betragtning, at mit kendskab til færøsk er lovlige ringe), og taknemmelig for den gode og nyttige anvendelse af glossematikens metode paa et konkret materiale, som Deres afhandling byder.

Et gode er der dog ved at jeg har tøvet saa længe, nemlig at De selv, nu i Deres af Lingvistikredsen udsendte bemærkninger, har foretaget netop den yderligere reduktion, som jeg havde tænkt mig at foreslaa Dem: afskaffelsen af \bar{e} , og dermed reduktion af vokal-inventaret til 8, og ændret systemopstilling.

Med hensyn til systemopstillingen er det morsomt at De har forsøgt at imødekomme den fysisk-akustiske analyse, der jo iøvrigt let laader sig afbilde paa den fysiologiske; i. dimension i Deres nuværende opstilling (efter den af Dem valgte grafiske fremstilling den vandrette dimension) er fra fysiologisk substanssynspunkt en fordeling efter såringsgrad, og 2. dimension (den lodrette) en fordeling efter artikulations-hovedsted (fortunge - bagtunge). Der synes at være meget lidt substansmateriale til at afgøre den nærmere konfiguration inden for de enkelte dimensioner, forudsat at vi betragter de fleste af de konstaterede forskellige udtaler af de enkelte vokaler (bortset fra tydelige varianter) som beroende paa synkretismer. Deres skema synes at imødekomme alle de forekommende synkretismer; men fra substansens synspunkt er det vel egentlig arbitrært, at netop \bar{a} er gamma og \bar{e} Gamma; ligeledes er det vel heller ikke særlig substansbegrunder, at der er valgt den orientering De har angivet, især for den lodrette dimensions vedkommende; men dette er naturligvis ogsaa altsaa ligegyldigt.

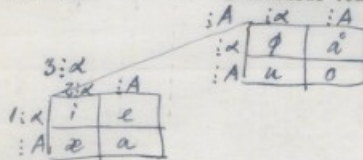
Mht systemopstillingen har De, som angivet i afhandlingen, anvendt den i Cas angivne metode, og det er dette, der tillader en todimensional opstilling og herved følgende ubestemt affinitet med den fysisk-akustiske substans's to former. Efter den i OSO 89 (og i mine forelæsninger) indførte "kødmaskine" (som det hedder i glossematisk argot) skulde man opløse i primfaktorer, idet der herved i almindelighed opnaas færre glossemar; naar der er 8 taksemar, vil der ganske vist efter begge metoder opnaas samme antal glossemar, nemlig 6. Men alligevel har jeg prøvet at overveje, hvordan det vilde komme til at se ud, hvis Deres færøske vokaler blev opstillet i tre dimensioner, som $2 \times 2 \times 2$.

Synkretismeme bliver det i saa fald endnu lettere at tilgodesse, saa i den henseende bliver der ingen vanskeligheder. Spørgsmaalet bliver altsaa kun, om der opnaas større eller mindre affinitet med substansen (som i dette tilfælde vel maa blive den fysiologiske). Som saa ofte (det viser erfaringen) opnaas der en mere elegant afbildning paa substansen, naar man følger den i Cas angivne metode (som jo ogsaa dengang var substansbetinget), og den bør derfor ogsaa bibeholdes som usystemet, ved siden af det paa ren printalsberegning hvilende sprogbygningssystem. Dette sidste giver ofte mere spænding mellem form og substans.

Det er jo i og for sig paaafaldende, at af de 8 vokaler er der netop 4 rundede og 4 urundede.

Jeg hidsetter et forslag til opløsning i 2 x 2 x 2:

1. dim. (lodret): lille alpha = fortungsvok.
2. dim. (vandret): -- -- = relativt høje vok.
3. dim. (skraa): -- -- = urundede vok.

\bar{a} er den, der ligger længst fra substansoptimum. De andre ligger, særlig naar henses til store Alphas vidtfaevnende mulighed, gennemgaaende pænt.

Der kan jo iøvrigt godt regnes med ret vidtgaende participationer, da de fem vokalers manifestation ved 'omvendt e' kan tydes ikke blot som en synkretisme imellem dem, men ogsaa som flygtighed i henseende til sæbningsgrad og (formentlig) runding.

Men nu vil jeg gerne (paa nsidet) spørge Dem, om vi ikke i virkeligheden kan reducere videre end De har gjort, ogsaa i Deres sidste udkast. Hvis jeg tør gaa ud fra, at det af Dem fremlagte materiale er fyldestgørende i alle relevante henseender, synes jeg man maatte kunne foreslaa følgende:

1. \bar{a} og \bar{e} identificeres som een vokal, der saa vel nemmest kunde skrives \bar{a} . Jeg kan ikke se af materialet, at der er komutation imellem \bar{a} og \bar{e} .
2. \bar{u} og $\bar{ø}$ identificeres som een vokal, der vel saa bedst kunde skrives \bar{u} . Jeg kan heller ikke se af materialet, at der er komutation mellem \bar{u} og $\bar{ø}$.

Dette vilde give 6 vokaler, som substansmæssigt kunde

ordnes let som 3×2 enten efter fortuenge-bagtunge plus sabbningsgrad eller efter rounding plus sabbningsgrad. Jeg har prøvet disse opstillinger, men de volder vanskelighed med synkretismerne. Derfor er jeg fristet til at spørge videre:

3. Er der ikke mulighed for identificere β med γ og i med j ?
Saa vilde μ og α være halvokaler og staa udenfor, og tilbage vilde være de 4: $\underline{a} \ \underline{\ddot{a}} \ \underline{e} \ \underline{o}$, som vilde kunne systematiseres uden vanskelighed.

Dette til overvejelse. De vil blive spurgt! Men De har vel sagtens Deres indvendinger parat.

Nu mange venlige hilsener, paa gensyn tirsdag aften, og tak igen for Deres meget interessante afhandling

Deres hengivne